

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

Guidelines for Developing the Operations of Community Enterprises of Soi Thong Subdistrict, Takhli District, Nakhon Sawan Province

¹กาญจน์นิดาภา เมธีวรฉัตร และ ²อนันท์ เมธีวรฉัตร

¹Kanchanidapa Meteeworachat and ²Anond Metheewarachat

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และ ²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

¹NakhonSawan Rajabhat University and ²Mahachulalongkornrajavidyalaya University NakhonSawan Campus

¹Corresponding Author's E-mail: wanwisa2523@hotmail.co.th, ²anond7949@gmail.com

¹Tel. 098-980-6237, ²Tel. 089-839-7713

Received January 11, 2024; Revised January 20, 2024; Accepted January 22, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนใน ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการ จำนวน 4 ราย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และ Snowball sampling และการสนทนากลุ่ม และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (PESTLE analysis) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้าน เทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยา เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ในด้านปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและ การเงิน ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการออกแบบ ผลิตภัณฑ์และปัญหาด้านทุนการผลิต โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ: แนวทาง, การพัฒนา, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this article was: 1) to study the situation of community enterprises in Soi Thong Subdistrict, Takhli District, Nakhon Sawan Province, 2) to study problems and obstacles in the operation of community enterprises of Soi Thong Subdistrict, Takhli District,

Nakhon Sawan Province, 3) to find ways to develop the operations of community enterprises of Soi Thong Subdistrict, Takhli District, Nakhon Sawan Province. The researcher used a qualitative study with in-depth interviews with 4 entrepreneurs using purposive sampling and Snowball sampling and focus group discussions, analyzed the data with business environment analysis (PESTLE analysis), analyzed strengths, weaknesses, opportunities and Obstacles (SWOT analysis), content analysis and descriptive analysis.

The results of the research found that political factors, Economic and social factors were favorable to community enterprise entrepreneurs. Technology and ecological factors were factors that hinder operations in terms of problems and obstacles to the operation of community enterprises were as follows: Marketing problems, accounting and financial problems production problems, problems using information technology, product design problems, and production cost problems. Guidelines for developing the operations of community enterprises. Government agencies were important agencies for developing community enterprises in terms of providing knowledge. Development of various skills Marketing support and regulations to support community enterprises.

Keywords: guidelines, development, community enterprise

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง ทำให้รัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ต่างก็มีแนวความคิดที่จะหาวิธีทำให้ประเทศสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก รัฐบาลไทยที่ผ่านๆ มาจึงกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมองภาพของเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ และมีเป้าหมายที่จะรักษาไว้ซึ่งการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ เน้นความสมดุล ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก และการสร้างความแบบเสรี ด้วยความเชื่อมั่นว่าสังคมไทยยังมีศักยภาพและสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ รัฐบาลจึงหาทางที่จะสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติ ทั้งนี้ต้องหาทางเปลี่ยนมุมมองในชุมชนให้เห็นว่าสิ่งที่ตนมีอยู่นั้นคือทรัพย์สินที่มีราคาสามารถเพิ่มรายได้หากรู้จักการจัดการกับทรัพย์สินนั้นอย่างชาญฉลาด

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของ ประชาชน และเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2549) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะ บุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่าง สร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากรผลผลิตทางการเกษตร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

เพื่อให้มองเห็นความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่าง คำอธิบาย

ของ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2536 : 15) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ประชาชนนั้นแหละคือผู้มีความรู้ เขาทำงานมาหลายชั่วอายุคนแล้ว โดยเขาทำกันอย่างดี มีความเฉลียวฉลาด และรู้ว่าตรงไหนควรทำกิจกรรมและที่ไหนควรเก็บรักษาไว้ นอกจากนั้น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2543: 126) ได้กล่าวไว้อีกว่า ชาวบ้านมีศักยภาพ มีภูมิปัญญา และมีใจมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเขา ตลอดจนห่วงใยบำรุงรักษาสິงแวดล้อม ที่เขาเห็นความสำคัญได้อย่างชื่นชม จากตรงนี้จะเห็นได้ชัดว่า ชาวบ้านและชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนเสริมแรงต่อไปยังการพัฒนาในด้านอื่นๆ นอกจากนั้น (สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์, 2553) กล่าวว่า ไม่มีประเทศใดเข้มแข็ง หากท้องถิ่นอ่อนแอ คำว่าอ่อนแอ ในที่นี้หมายถึง อ่อนแอทางปัญญาเป็นหลัก หากปัญญาเข้มแข็ง แม้เศรษฐกิจจะติดลบ มีหนี้ มีสิน ก็รอดได้รอดแล้วก็พอเพียงได้ พอเพียงแล้วยังมีพลังต่อไปได้อีก ซึ่ง (Khamanarong, 2000) ได้อธิบายว่า ประเทศไทยจะพัฒนาได้ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของวิสาหกิจในประเทศไทยนั้น อยู่ในภาคของวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริม ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนา ระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับ ใด รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการกิจการในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่มี จุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดย ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบน ฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียง ภายในชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีแอลกอฮอล์ เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการ พัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆ ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของชุมชน เพื่อ ลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจของตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีกลุ่มชุมชนที่ทำการผลิตสินค้า และได้จัดจำหน่ายตามงานออกร้านต่างๆ แต่แนวทางในการพัฒนาสินค้ายังไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการสนับสนุนจากผู้นำในท้องที่ สมาชิกกลุ่มต้องหาตลาดเองเพื่อจำหน่ายสินค้า และยังการแนวทางในการยกระดับผลิตภัณฑ์ในการออกสู่ตลาด ซึ่งจากที่กล่าวมานั้น จะพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแม้จะพบประโยชน์ในด้าน ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในการปรับนำไปใช้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชนก็ยังมีอยู่ อาทิเช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงิน บัญชีด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ และอื่นๆอีกมากมาย ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและ จำเป็นต้องมีการศึกษาในวิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และนำไป ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชนใน ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ผลที่จะได้รับการวิจัย

ผลการศึกษาจะให้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ทราบถึงสภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
3. ทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาคราชการและเอกชนในการสนับสนุน ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ วิสาหกิจชุมชน ในของ ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยเก็บข้อมูลจากตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน เภรัญญิก หรือสมาชิกซึ่งประธานได้มอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งกลุ่มวิสาหกิจออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร และ 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาสภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชนตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยศึกษาด้วยการใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (PESTLE Analysis) ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากแนวคิดของ (Aguilar, 1967) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์จำนวน 4 ราย

PESTLE Analysis คือ วิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป โดยใช้หลักการวิเคราะห์บริบท มีแนวคิดในการนำมาวิเคราะห์ดังนี้คือ

- 1) ปัจจัยด้านการเมือง (Political factors) ประกอบด้วย
 - (1) การเมือง
 - (2) การปกครอง
 - (3) กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic factors) ประกอบด้วย
 - (1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับประเทศ
 - (2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด
 - (3) ความแปรผันทางการเงิน
 - (4) ภาระการว่างงาน
 - (5) ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่
- 3) ปัจจัยทางด้านสังคม (Social factors) ประกอบด้วย
 - (1) แนวโน้มทางประชากร
 - (2) การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย
 - (3) วัฒนธรรมและประเพณี
 - (4) โครงสร้างทางสังคม
 - (5) สถานะสุขภาพ
 - (6) การรู้หนังสือ
 - (7) สภาพแวดล้อม
 - (8) ศักยภาพของชุมชน
- 4) ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (Technological factors) ประกอบด้วย
 - (1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - (2) เทคโนโลยีด้านการแพทย์และการสาธารณสุข
 - (3) การแลกเปลี่ยนความรู้
 - (4) การวิจัยและพัฒนา
- 5) ปัจจัยทางนิเวศวิทยา (Ecological analysis)
 - (1) ทรัพยากรธรรมชาติ
 - (2) สภาพอากาศ

เมื่อได้ทำการการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาเขียนรายงานการวิจัยด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) คือ นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์เนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันด้วยการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis)

2. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน ตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มประชากร โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือตัวแทนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเขตตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 5 ผู้ประกอบการ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และใช้วิธีการสุ่ม

แบบ Snowball sampling แล้วมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

3. การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยการเชิญ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเช่น นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ และผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน จำนวน 9 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ข) มาสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทางธุรกิจ (PESTLE analysis) 2) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) 3) การวิเคราะห์เชิงบริบทของเนื้อหา (Content analysis) และ 4) การวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

สรุปผลการศึกษา

1.สภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์

ในการวิเคราะห์สภาวะการณ์ของวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์บริบท (PESTLE Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการวิเคราะห์ที่พัฒนามาจากแนวคิดของ Aguilar (1967) โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัย สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้คือ

1) ปัจจัยด้านการเมือง พบว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ปี พ.ศ. 2548 ทำให้ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมด้านต่างๆ เช่น ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ ทักษะและฝีมือแรงงาน การสนับสนุนให้ไปขายสินค้าในงานแสดงสินค้าที่ภาครัฐเป็นผู้จัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าพื้นที่ เป็นต้น

2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ตำบลสร้อยทองอำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ มีความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจอยู่ หลายประการ โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ การขยายตัวทางภาคการท่องเที่ยว การใช้จ่ายภาคเอกชน การลงทุนภาคเอกชน และการใช้จ่ายภาครัฐบาลในเขตพื้นที่เป็นต้น จากปัจจัยทั้งหลาย ประการทำให้มีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

3) ปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า วิสาหกิจชุมชนทำให้การย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำลดลง เพราะสมาชิกในชุมชนสามารถทำงานที่บ้านของตนเองได้ การดำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมก็ยังคง สามารถถ่ายทอดไปสู่รุ่นถัดไปได้ง่ายมากขึ้น เพราะการผลิตของวิสาหกิจชุมชนจำนวนมากเกิดจาก การผลิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

4) ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี พบว่า ชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในด้านการตลาด

5) ปัจจัยทางนิเวศวิทยา ในพื้นที่ตำบลสร้อยทองอำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ทรัพยากรธรรมชาติที่วิสาหกิจชุมชน เคยใช้เป็นวัตถุดิบของการผลิต มีปริมาณลดลงเป็นอย่างมาก ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็น

วัตถุดิบการ ผลิตลดลงเป็นอย่างมาก

2. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของวิสาหกิจชุมชนตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาวิสาหกิจชุมชนตำบลสร้อยทองอำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

จุดแข็ง	- ความสามารถของกำลังคน - ความได้เปรียบด้านวัตถุดิบที่มีราคาต่ำ - วัตถุดิบเพื่อการผลิตหาได้ในท้องถิ่น - ความมั่นคงทางการเงิน - ต้นทุนในการผลิตต่ำ - ชื่อเสียงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ - ต้นทุนในการจัดจำหน่ายต่ำ - ความสามารถในการสร้างกำไร	จุดอ่อน	- อุปกรณ์ขาดความทันสมัย - ทักษะด้านเทคนิคและการผลิต - กลุ่มคนที่เชื่อถือและรู้จักของบุคคลไม่มากนัก - ขาดความรู้และทักษะในการจัดการระบบบัญชีและการเงิน - ส่วนแบ่งการตลาดไม่สูง - การขาดความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานขาย - การขาดการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม ด้านผลิตภัณฑ์
โอกาส	- จำนวนลูกค้ามีมาก - ความสม่ำเสมอของวัตถุดิบที่มีจาก ผู้ขายวัตถุดิบ - ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของ รัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิสาหกิจชุมชน - กระแสนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต จากวัสดุธรรมชาติ - กระแสความนิยมที่เกิดจากสินค้าที่ ผลิตด้วยฝีมือแรงงาน (Handicraft) - ความสนใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อ สินค้าจากโครงการวิสาหกิจชุมชน - การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	อุปสรรค	- การขาดบุคคลหรือสถานที่ในการอำนวยความสะดวกทางการตลาด - ทักษะทางด้านภาษาต่างชาติและการ ติดต่อสื่อสาร - รายได้ของประชากรที่เป็นกลุ่มลูกค้าไม่ สูง และมีภาวะหนี้สินมาก - การขาดความรู้และทักษะแรงงานชั้นสูง - การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ แก่ผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนมีน้อย - การขาดการสนับสนุนด้านเงินทุนจาก หน่วยงานของรัฐ - การขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ จากการสำรวจและสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชนในตำบลสร้อยทอง อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถ วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจได้ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านการตลาด ผู้ประกอบการส่วนมากไม่มีความรู้ขั้นสูงในด้านการจัดการทาง การตลาด เช่น ไม่มีช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ปัญหาการทำการตลาด เป็นต้น

2) ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน ผู้ประกอบการไม่มีระบบบัญชีที่ดี ทำให้ไม่สามารถคำนวณ ต้นทุนการ

ผลิตที่แท้จริงได้ การตั้งราคาขายจึงเกิดจากการประมาณการณ์ และการใช้ประสบการณ์ ส่วนการเงินเช่น การขาดกระแสเงินสด เพราะขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ และการขาดเงินทุนเพื่อการ ขยายกิจการ

3) ปัญหาด้านการผลิต เป็นปัญหาด้านทักษะแรงงานของสมาชิกที่ยังพัฒนาได้ยังไม่ได้ มาตรฐานฝีมือแรงงานที่ดีพอ ส่งผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4) ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ได้ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการดำเนินงานเช่น การสร้างเว็บไซต์หรือโฮมเพจเพื่อการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หรือไม่มีการใช้ระบบโปรแกรมทางด้านบัญชีที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการช่วยทำงาน

5) ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัด นครสวรรค์ มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเอง รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งวิสาหกิจต่างๆ มีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยใช้วัสดุหรือวัตถุดิบ ที่หาได้จากท้องถิ่นหรือสั่งผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ในราคาไม่สูงมาก

6) ปัญหาต้นทุนการผลิต เช่น ต้นทุนค่าจ้างแรงงาน และต้นทุนวัตถุดิบ มีราคาสูง ทำให้ สินค้าที่ผลิต ออกมามีราคาสูงกว่าสินค้าประเภทเดียวกันในตลาด ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนมีความ จำเป็นต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีการบริหารจัดการที่ดียิ่งขึ้น หรือเน้นผลิตสินค้าที่ขายกลุ่มลูกค้าที่ไม่สนใจ ด้านราคาแต่ชอบซื้อสินค้าที่ผลิต โดยฝีมือชาวบ้านเป็นหลัก

1.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในตำบลสร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้เชิญ เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการ จัดการวิสาหกิจ รวมทั้งหมด 9 ท่าน มาร่วมอภิปรายและสนทนากลุ่ม โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในตำบล สร้อยทอง อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ดังนี้

- 1) แนวทางการพัฒนาด้านการตลาด
- 2) การพัฒนาด้านระบบบัญชีการเงิน
- 3) การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์
- 4) การพัฒนาการผลิต
- 5) แนวทางการพัฒนาด้านภาษาต่างชาติ
- 6) การลดต้นทุนการผลิต
- 7) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

อภิปรายผลการศึกษา

การจะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผู้สนับสนุนสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา คือ หน่วยงานภาครัฐ ต่างๆ ทั้งรัฐบาลส่วนกลาง เช่น กระทรวง กรม และฝ่ายและแผนกต่างๆ และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยทุก หน่วยงานภาครัฐจะต้องร่วมมือกันทำงานเชิงบูรณาการ กล่าวคือทำงานร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ไม่ใช่ต่าง หน่วยงานก็ต่างทำกันไปโดยขาดการประสานงานกันอย่างเช่นใน ปัจจุบัน นอกจากนั้นวิสาหกิจชุมชนจะต้องมี การพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ใน องค์การของตน ซึ่ง Wasko & Faraj (2000) ได้อธิบายว่า การจัดการความรู้เป็นส่วนสำคัญเป็นอย่าง ยิ่งต่อการพัฒนาองค์การ ซึ่งการจัดการความรู้คือ การ ค้นพบการแลกเปลี่ยน การถ่ายทอดองค์ ความรู้ และการได้มาซึ่งองค์ความรู้ ในความรู้ที่กระจ่างชัดโดย ผู้เชี่ยวชาญ หรือการนำความรู้ที่อยู่ใน คนเช่น ประสบการณ์ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็คือวิถีทางที่จะช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ด้านต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนแรงงาน และต้นทุนวัตถุดิบ เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ ต้นทุนราคาขายสินค้าของวิสาหกิจชุมชนมีราคาสูง ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องหาวิธีการบริหารจัดการ เช่น เปลี่ยนการจ่ายค่าแรงจากการจ่ายเป็นรายวันมาจ่ายเป็นรายชิ้น หรือใช้วิธีการจ้างเหมา ซึ่ง Yang & Huang (2000) ได้อธิบายว่า การที่จัดการธุรกิจที่ดีขึ้นเช่นการลดต้นทุนการผลิต จะทำให้เกิดการ ปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและคุณภาพของสินค้าและบริการที่ดีขึ้น

ในด้านการแก้ปัญหาการทำการตลาด ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนนอกจากจะผลิตสินค้า ภายใต้ตราสินค้าผลิตภัณฑ์ของตนเองแล้วยังสามารถเข้าไปสู่การพัฒนาตนเองไปเป็นผู้รับช่วงการผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้ เช่น การรับจ้างเย็บผ้า การรับจ้างเย็บรองเท้า โดย รับค่าแรงเป็นรายชิ้นจากผู้ว่าจ้าง ซึ่ง Promsaka Na Sakolnakorn (2011) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า การ ที่วิสาหกิจชุมชนเข้ามาเป็นผู้รับช่วงการผลิต จะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นเพราะมีรายได้เพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากจะส่งผลทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลทางสังคมคือ การมีงานทำของคนในชุมชนทำให้ ไม่ต้องมีการย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำ ครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน พ่อ-แม่ได้ทำงานอยู่ในชุมชนของตนเองก็มี เวลาได้เลี้ยงดูบุตร-หลาน เลี้ยงดูตา-ยาย ปู่-ย่า ส่งผลให้ครอบครัวอบอุ่น นอกจากนั้นก็เป็นประเด็น ทางด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ดังเช่นที่ ประภาพร แสงทอง (2553) ได้อธิบายไว้ว่าวิสาหกิจชุมชน ควรจะมีการออกแบบผลิตภัณฑ์เช่น ฉลาก ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งผลต่อการดึงดูดผู้บริโภค และสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์

ในด้านการบริหารการเงินและบัญชี ซึ่งเป็นปัจจัยด้านที่มีผลต่อความอยู่รอดของวิสาหกิจ โดยการเงินเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันที่กำลังเกิดกับวิสาหกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของ การหาแหล่งเงินทุนจากทางสถาบันการเงินหรือเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจาก องค์การเองที่ไม่มีการจัดการทางการเงิน และการบัญชีในองค์การอย่างเป็นระบบ และไม่มี การกำหนดนโยบายหรือการวางแผนในการใช้เงินอย่างถูกวิธี จากการศึกษาของ Promsaka Na Sakolnakorn, et al. (2009) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ประกอบการที่มีวิสัยทัศน์จะต้องกำหนดนโยบายการจัดการทางการเงินลงในแผนธุรกิจขององค์การที่เข้มงวด และต้องมีการใช้ทรัพยากรทางการเงิน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนั้น ผู้ประกอบการจะต้องรู้หลักของการบริหารทางการเงินและ การจัดการด้านการบัญชีที่ถูกต้อง โดยผู้ประกอบการที่ขาดความรู้ด้านการบริหารการเงินและบัญชี ควรจะไปขอรับคำปรึกษาจากการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ของตนเองต่อไป

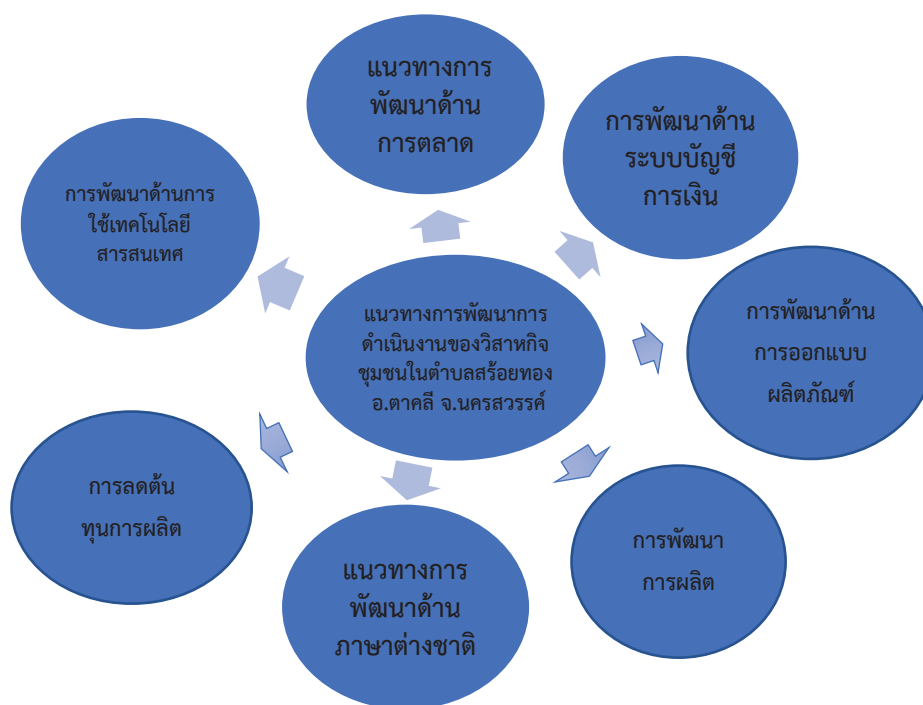
กล่าวโดยสรุป หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจาก ประชาชนผู้เป็นฐานรากทางสังคม อยู่ในสังคมชนบท ห่างไกลความเจริญ การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการ สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคของการจัดการภาครัฐคือ การบริหารงานด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐเอง นอกจากนั้นรัฐ จะต้องสนับสนุนการฝึกอบรมให้วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจะต้องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่ เหมาะสม โดยการศึกษาของ สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และคณะ (2542) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้มีความต้องการได้รับความรู้และการฝึกอบรมในด้าน ต่างๆ เรียงลำดับตามความสำคัญคือ ด้านการตลาด การจัดการ การผลิต การบัญชี การเงิน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจ ชุมชนแบบครบวงจร

2. ภาครัฐควรจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงวิสาหกิจแบบเดียวกันเข้า เป็นเครือข่าย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้สามารถที่จะช่วยเหลือดูแล ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน
3. ควรมีการลดขั้นตอนต่างๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการลง
4. รัฐควรมีการประเมินสถานะของวิสาหกิจชุมชนในทุกปี เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจที่สามารถ ดำเนินการธุรกิจได้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
5. รัฐบาลควรจะให้มีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวเป็นผู้สนับสนุนดูแลวิสาหกิจชุมชน

องค์ความรู้

1) แนวทางการพัฒนาการตลาด ผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการผลิตนำ การตลาด มาเป็นการตลาดนำการผลิต หน่วยงานภาครัฐจะต้องจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวร สำหรับวิสาหกิจชุมชน ประจำจังหวัด โดยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนมา แสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2) การพัฒนาด้านระบบบัญชีการเงิน หน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบวิสาหกิจชุมชน ควร จะต้องออกระเบียบเรื่องการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่เสมอ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทุก แห่งได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตาม ความเป็นจริง และจะทำให้สามารถ คำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ต่อไป

3) การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาด้านนี้ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐ ประสานงานกับ สถาบันการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษามาเป็นผู้ช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชน และให้คำปรึกษา โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาตนเองในด้านนี้ได้ต่อไป

4) การพัฒนาการผลิต รัฐจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ ในการผลิต นอกจากนั้นต้องพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็น วัตถุดิบในการผลิต รัฐจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่างๆ

5) แนวทางการพัฒนาภาษาต่างชาติ ภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ในด้าน

ต่างๆ เช่น การกระตุ้น การสร้างแรงจูงใจ การจัดอบรมด้านภาษา และการประสานงานกับ สถาบันการศึกษา ต่างๆ เป็นต้น

6) การลดต้นทุนการผลิต ผู้ประกอบการจะต้องเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นของตนเอง หรือใช้ วัตถุดิบที่มีต้นทุนในการจัดซื้อต่ำ และผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนควรจะต้องเปลี่ยนวิธีการจ่าย ค่าแรงจากการจ่าย ค่าแรงเป็นรายวันเปลี่ยนมาจ่ายค่าแรงสมาชิกผู้ผลิตสินค้าเป็นรายชิ้น

7) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การ โฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงาน ราชการ หรือการสร้าง เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กันต์กนิษฐ์ พงศ์กระพันธ์. (2552). *ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราช ภัฏสุราษฎร์ธานี.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2566). *แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13: สังคมที่มี ความสุขอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.
- เฉลิมพล จตุพร ศุภพร ไทยภักดี ปราโมทย์ สฤกษ์นรินทร์ และ สาวิตรี รังสิภัทร. (2550). แนวทางการพัฒนา ที่ยั่งยืนของเกษตรกรและชุมชน: กรณีศึกษาแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” และวิสาหกิจชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)*, 28(2), 265-275.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล. (2554). *วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพลส โปรดักส์.
- นันทรัตน์ นามบุรี. (2555). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 5(1), 14-25.
- ประภาพร แสงทอง. (2553). แนวทางการพัฒนาทางการตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษา วิสาหกิจ แม่บ้านเกษตรกรทอผ้าเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 3(1), 1-6.
- ปัทมาวดี ชูชุกิ. (2552). *Microfinance และการเงินชุมชน*. เศรษฐศาสตร์สัมพันธ์ ลำดับที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน.
- มนเทียร โรหิตเสถียร. (2549). *การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าในจังหวัด เชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มานิตย์ มานุษยานนท์. (2552). *การพัฒนาระบบบัญชีและการเงินของกลุ่มผลิต ตำบล ท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2542). ศักยภาพของชุมชนในการทำธุรกิจชุมชนอุตสาหกรรม. *Applied Economics Journal*, 5(2), 99-113.
- วระวุฒิ หล้าทุม. (2540). *ประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรตามความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลใน จังหวัดเลย (การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิทยา จันทะวงศ์ศรี. (2547). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม(รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร. (2547). รูปแบบของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของโครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และคณะ (2542). ลักษณะและความต้องการการฝึกอบรมของวิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาดย่อมในภาคใต้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(3), 235-243.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2536). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาชนบท ในภูมิปัญญากับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญาและมูลนิธิหมู่บ้าน.
- เสรี พงศ์พิศ. (2545). วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่ธุรกิจชุมชน. อ้างโดย ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. (พิมพ์ครั้งที่ 1) บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็ดมันเพรสโปรดักส์ จำกัด.
- เสรี พงศ์พิศ (2548). *ฐานคิดจากแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- _____. (2552). *คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554). รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (อัดสำเนา).
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (อัดสำเนา).
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2543). *พลวัตสังคม-วัฒนธรรม: ความอยู่รอดหรือหายนะ ในมองอนาคต: บท วิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- Adonisi, M. and Wyk, R. van. (2012). The Influence of Market Orientation, Flexibility and Job Satisfaction on Corporate Entrepreneurship. *International Business & Economic Research Journal*, 11(5), 477-485.
- Aguilar, Francis J. (1967). **Scanning the Business Environment**. New York : Macmillan.
- Khamanarong, S. (2000). *The Role of SMEs and Development Administration in Thailand*. Paper presented at the International Conference on The Role of SMEs and Development in Asia, Nagoya, Japan.
- Promsaka Na Sakolnakorn, T., Aim-Im-Tham, S. and Khamanarong, S. (2009). Management Strategy for Administration of Textile Industries in Developing Country: Case Study Thailand. *Journal of Business Case Studies*, 5(3), 37-44.
- Promsaka Na Sakolnakorn, T. (2010). The Analysis of Problem and Threat of Small and Medium Sized Enterprises in Northeast Thailand. *International Business & Economic Research Journal*, 9(9), 123-131.
- Promsaka Na Sakolnakorn, T. (2011). Economic and Social Development by Management Using Outsourcing and Subcontracting Strategy. *The International Journal of Environmental, Cultural, Economic & Social Sustainability*, 7(5), 273-286.

Wasko, M. and Faraj, S. (2000). It is What One Does: Why People Participate and Help Others in Electronic Communities of Practice. *Journal of Strategic Information Systems*, 9(2-3), 155-173.

Yang, C., and Huang, J.B. (2000). A decision model for IS outsourcing. *International Journal of Information Management*, 20(3), 225-239.